

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 vtrum sit pars fortitudinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

ad verificandum, q̄ aliquis actus sit motus, sufficit q̄ inchoatus motus successe sit. Si enim non consumatur, non sequitur, ergo perseverantia non fuit perseverantia, sicut non sequitur, ergo motus non ut motus: sed sequitur, ergo perseverantia non est consumata, sicut ergo motus non est consumatus.

Ad verificandum verò de aliquo actu quod est perseverantia consumata, oportet terminum consumationis expectare, & tunc potest primo dici, q̄ est perseverantia consumata, qm̄ tunc est in suo termino, nec aliud esse requirit. Sicut motus consumatus non nisi in termino potest primo dici motus consumatus, non curando in proposito quomodo terminetur positive, vel negative. Neque ergo, q̄ scilicet D. Tho. doctrinā de perseverantia, oportet illa concedere, quæ arguens asserit. Actus liquidè perseverantiæ vsq; ad mortem habuit hanc veritatem in vita, q̄ iste perseverat. Nec per mortem sic perseverantia, sed in illo instanti sic consumata. Et propterea patet, quod cum sit actus virtutis perseverantiæ, ab illa denominatur perseverantia, & est perseverantia quando est in consumatione. Nec obstat, quod adhuc non sit finis: quia non exigitur nisi ad consumationem perseverantiam. Ad cā. l. d. d. m. quinto loco dicitur, quod de illo, qui moritur, verificatur perseverantia consumata, quia iam est instanti consumationis eius. In alio verò verificatur quod perseverat, sed non consumatur, quia adhuc non est in termino. Unde nullum inchoatum hic accidit, ex quo ponitur vnus terminus, & alterius non. Unde patet, quod non sequitur ex Sancti Thomæ opinione, quæ arguens dicit, & quod rationabiliter ponitur illa virtus sicut magnanimitas.

Ad secundum dubium dicitur, quod sicut leo generet leonem, & tamen potest impediri: ita per se continet perseverantiam virtutis, q̄ intendat persistere vsq; ad finem. Si tñ impeditur ab extra, hoc est, per accidens, & nihil obstat constare naturæ virtutis, cui ex propria natura conuenit inclinare in hoc, q̄ persistat vsque in finem. Argumentū

ARTICVLVS II.

Utrum perseverantia sit pars fortitudinis.

AD SECUNDVM sic procedit. Vt q̄ perseverantia non sit pars fortitudinis. Quia vt Phil. dicit in 7. Ethic. perseverantia est circa tristitiam tactus: sed huiusmodi pertinet ad temperantiam. ergo perseverantia magis est pars temperantiam, quam fortitudinis.

Ad secundum dubium dicitur, quod sicut per se conuenit homini, quod generet hominem, & quod leo generet leonem, & tamen potest impediri: ita per se continet perseverantiam virtutis, q̄ intendat persistere vsq; ad finem. Si tñ impeditur ab extra, hoc est, per accidens, & nihil obstat constare naturæ virtutis, cui ex propria natura conuenit inclinare in hoc, q̄ persistat vsque in finem. Argumentū

ergo nil obstat doctrinæ authoris, nisi apud eos, qui putant naturales, & morales operationes, si possunt impediri, non per se conuenire suis principiis, quod est puerile, & satis rude.

Super Questionis 137. Articuli secundum.

¶ 2. Præ. Ois pars virtutis moralis est circa aliquas passiones, quas virtus moralis moderatur: sed perseverantia non importat moderantiam passionū, quia quanto vehementiores fuerint passiones, tanto aliquis s̄m rationem perseverans laudabilior videtur. ergo videtur, quod perseverantia non sit pars alicuius virtutis moralis, sed magis prudentiæ, quæ perficit rationem.

¶ 3. Præ. Aug. t̄ dicit in li. de perseverantia, q̄ perseverantia nullus potest amittere, alias aut virtutes potest homo amittere: ergo perseverantia est potior omnibus alijs virtutibus: sed virtus principalis est potior quam eius pars: ergo perseverantia non est pars alicuius virtutis, sed magis ipsa est virtus principalis.

SED CONTRA est, quod Tull. ponit perseverantiam partem fortitudinis.

RESPON. Dicendū, q̄ sicut supra dictū est, virtus principalis est, cui principaliter ascribitur aliquid quod pertinet ad laudem virtutis, in quantum. I. exercet illud circa propria materiā, i. qua difficillimū, & optimū est illud observare. Et s̄m hoc dictū est, q̄ fortitudo est principalis virtus, quia firmitatem servat in his, in quibus difficillimum est firmiter persistere. In periculis mortis. Et ideo necesse est, q̄ fortitudini ad iungatur sicut secundaria virtus principali omnis illa virtus, cuius laus consistit in sustinendo firmiter aliquid difficile. Sustinere autem difficultatem, quæ provenit ex diurnitate boni operis, dat laudem perseverantiæ: nec hoc est ita difficile, sicut sustinere pericula mortis. Et ideo perseverantia adiungitur fortitudini, sicut virtus secundaria principali.

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ annexio secundariæ virtutis ad principalem non solum attenditur s̄m materiā, sed magis s̄m modum: quia forma in unoquoque potior est, quam materia. Unde licet perseverantia magis videatur conuenire materiæ cū temperantia, quam cū fortitudine, tñ in modo ma-

teriam non tamen principaliter consistit circa sustinendū. Iam autem dictum est, quod virtutes ex principali intentione pensantur. Et per hoc patet solutio obiectionum de iustitia, & alijs virtutibus perseverantibus ex conditione, non ex principali intentione, vt prædictum est.

¶ 1. art. 1. eiusdem quæst. dubium ex Martino ibidem occurrit circa rationem in corpore articuli ad conclusionem principalem, scilicet, Omnis illa virtus, cuius laus consistit in sustinendo aliquid difficile, est adiuncta fortitudini sicut secundaria principalis: sed laus perseverantiæ est in sustinendo difficultatem ex diurnitate boni operis. ergo Probatur maior: quia fortitudo firmat animum in sustinendo difficultatē, quæ sunt pericula mortis. Contra, inquit, Martinus, maior est fallax, quod probatur, quia alias sequeretur, q̄ omnis virtus esset adiuncta fortitudini, quia omnis virtus est circa difficile, & animum firmat contra aliquid difficile. Probatio quoque maioris non inferretur apparet, nisi virtutes, quæ sunt circa eandem materiam esse adiunctas. Et adhuc questio est, an hoc sufficiat. Iustitia enim perseverans facit sustinere diurnitatem operis iusti, & sic de alijs.

¶ Ad hoc dicitur, quod maior est verissima, & negatur sequela. Et ad probationem dicitur, quod fallum est, omnis virtutis laudem principaliter consistere in sustinendo aliquid difficile, cū iustitiæ laus consistat in recte operando ad alium, & temperantiæ laus in moderatione. Et vt excludantur omnes apparet, notato quod diximus, scilicet, quod laus virtutis illius consistat principaliter in sustinendo difficile. Nam dato quod omnis virtus aliquo modo sustinendi actum participaret, vel haberet,

¶ 1.2. de iustitia in fine. ante s. li. q. 123. artic. 1. & 1.2. q. 61. ar. 3. & 4.

¶ 1.23. ar. 2.

¶ D. 205.

¶ Super

Super Questio. 137. Artic. 3.

In art. 3. eiusdem q. dubium ex Martino ibidem, q. 2. occurrit, circa differentiam inter perseverantiam, & constantiam. Arguit siquidem dupliciter. Primo sic. Continuet aliquis aliquem virtutis actum, & deinde sola diurnitate virtus deserat, talis nec perseverans, nec constans est. ergo constantia non respicit extrinseca impedimenta, ut dicitur. Secundo, Aristoteles expresse ponit perseverantiam circa vehementes tristitias, &c. ergo in visu terminorum debemus conformari antiquis doctoribus, nisi constet de abusu.

D. 1035.

Q. princ. ar. 5.

Lib. 1. in 56. Scipionis 1. fol. 2. ante med. libri. Q. 138. argumentum. 6.

gis convenit cum fortitudine, in quantum firmitate servat contra difficultatem diurnitatis.

Ad secundum dicendum, quod illa perseverantia, de qua loquitur Phil. non moderatur aliquas passionem, sed consistit solum in quadam firmitate rationis, & voluntatis. Sed perseverantia sicut quod ponitur virtus, moderatur aliquas passiones. scilicet timorem fatigationis, aut defectus propter diurnitatem. Unde haec virtus est in irascibili, sicut & fortitudo.

Ad tertium dicendum, quod Augustinus ibi loquitur de perseverantia, non sicut quod nominat habitum virtutis, sed sicut quod nominat actum virtutis continuatum usque in finem, sicut illud Matth. 24. Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Et ideo contra rationem perseverantia sic accepta esset, quod amitteretur, quia iam non duraret usque in finem.

ARTICULVS III.

Utrum constantia pertineat ad perseverantiam.

Ad tertium sic proceditur. Vbi, quod constantia non pertinet ad perseverantiam. Constantia enim pertinet ad patientiam, ut supra dictum est: sed patientia differt a perseverantia, ergo constantia non pertinet ad perseverantiam. ¶ 2. Praet. Virtus est circa difficile bonum: sed in parvis operibus constantem esse, non videtur esse difficile, sed solum in operibus magnis, quae pertinent ad magnificentiam: ergo constantia magis pertinet ad magnificentiam, quam ad perseverantiam.

¶ 3. Praet. Si ad perseverantiam pertinet constantia, in nullo videretur a perseverantia differre, quia utriusque immobilitatem quandam importat: differunt autem. Nam Macrobius coadiudic constantiam firmitati, per quam intelligitur perseverantia, ut supra dictum est. Ergo constantia non pertinet ad perseverantiam.

Sed contra est, quod aliquis dicit esse constans ex eo, quod in aliquo stat: sed immanere aliquibus pertinet ad perseverantiam, ut patet ex diffinitione quam Andronicus ponit: ergo constantia pertinet ad perseverantiam.

Respons. Dicendum, quod perseverantia, & constantia conveniunt quidem in fine: quia ad utrumque pertinet firmiter persistere in aliquo bono. Differunt autem sicut ea, quae difficultatem afferunt ad persistendum in bono. Nam virtus

perseverantia proprie facit firmamentum in bono contra difficultatem, sed ex ipsa diurnitate actus constantem firmiter persistere in bono contra quae proveniunt ex quibuscumque impedimentis. Et ideo principalem nis est perseverantia, quam constantiam, quae est diurnitate actus virtutis, quam illa, quae est impedimentis.

Ad primum ergo dicendum, quod menta persistendi in bono praeparata stitit inferunt: circa tristitia autem actum est. Et ideo constantia dicitur fieri constantiam, sed constantiam difficultatem inferunt, conveniunt tamen autem potior est: ideo constantiam ad perseverantiam, quam ad patientiam.

Ad secundum dicendum, quod in parvis operibus persistere habet difficultatem, & in ordine actus quam respicit magnificentiam ipsa diurnitate qua respicit perseverantiam constantia potest ad utrumque pertinere quidem ad perseverantiam, quod conveniunt cum ea, non tamen est idem, differt ab ea, ut dictum est.

ARTICULVS IIII.

Utrum perseverantia indiget auxilio gratiae.

Ad quartum sic proceditur. Vbi, quod perseverantia non indiget auxilio gratiae. Perseverantia enim est quaedam virtus, ut dictum est: sed virtus, ut Thomae dicit in sua Rhet. agit in modo naturae, ergo sola inclinatio virtutis sufficit ad perseverandum. Non ergo ad hoc requiritur aliquod auxilium gratiae.

¶ 2. Praet. Donum gratiae Christi est maius, quam nocum entis, quod Adā intulit, ut patet ad Romanos. sed ante peccatum sic conditus homo, ut posset perseverare per quod acceperat, sicut Augustinus in lib. de correct. & gratia exponit multo magis homo per gratiam Christi reparatus, potest perseverare absque auxilio nouae gratiae. ¶ 3. Praet. Opera peccati quae sunt difficiliora, quam opera virtutis, unde ex persona imperatorum dicitur Sap. 5. Ambulantes vestrae difficiles: sed aliqui perseverant in operibus peccati absque auxilio gratiae, ergo et in operibus virtutum potest homo perseverare absque auxilio gratiae.

Sed contra est, quod Augustinus dicit in lib. de perseverantia, quod scripsimus donum Dei esse perseverantiam, qua usque ad finem perseveratur in Christo.

Respons. Dicendum, quod...